

UBs økonomi og tjenestetilbud

UBs bemanning

ABE-reformen som ble innført i 2015, medførte reduserte bevilgninger. Som følge av dette la UB en plan for å redusere sin bemanning med nærmere 10 årsverk (ca 10 %) fram til 2020, til 102,7 årsverk¹. Dette ville få driftsbudsjettet i balanse. Denne bemanningsreduksjonen er oppfylt.

Tabell 1 nedenfor viser utviklingen i bemanning ved UB (faste, regulære stillinger, BEV-årsverk)²:

Tabell 1												
År	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Endrings-årsak			Fusjon			ADM 2020						
Årsverk (BEV)		99,8		105,9				96,9	94,9	94,9	93,9	88,1
Måltall	105,6	96,5	104,7			102,7		96,0				
Årsverk fin.³								89-90	89-90	89-90	89-90	89-90
Pensj. (progn.)								2	0	1	5,8 ⁴	3 ⁵

(Antall årsverk i perioden 2014-2020 kan omfatte noe mer enn stillinger knyttet til bevilgningsøkonomien (BEV-årsverk), da det i tidligere dokumenter i varierende grad har vært skilt mellom disse årsverkene og faste stillinger finansiert av NAV og UNN.)

Reduksjoner i basisbevilgning UB

ABE-reformen

Bevilgningskuttene som følge av ABE-reformen fordeles mellom UiTs enheter basert på enhetens relative andel av UiTs totale antall administrative årsverk + årsverk for støttestillinger.

Tabell 2⁶ nedenfor viser snitt andel ADM-årsverk (A) og ADM+Støtte-åv (A+S) i prosent av totalt antall årsverk (T) ved enhetene, basert på tall for årene 2016-2020:

Tabell 2										
Enhet	Helsefak	Jurfak	Kunsthak	BFE	HSL	IVT	NT	UMAK	UB	UDIR/FADM
Snitt A/T	19 %	28 %	21 %	17 %	21 %	20 %	15 %	24 %	31 %	50 %
Snitt (A+S)/T	29 %	28 %	23 %	30 %	22 %	26 %	26 %	45 %	76 % ⁷	72 %

¹ Rammen 102,7 årsverk inkluderer justeringer som følge av tilførsel av stillinger i forbindelse med fusjonene med HiH og HiN i 2016, samt overføring av stillinger til Fellestjenestene ifm ADM2020 i 2019

² Tallene oppdatert/kontrollert januar 2021

³ Hvis ABE-reformen videreføres fra 2022, reduseres disse tallene ytterligere med vel 1 årsverk/år

⁴ Herav 2 usikre

⁵ Herav 1 usikker

⁶ Kilde DBH, 2016-2020

⁷ Universitets- og førstebibliotekarere inngår ikke i A- og S-stillingene

Tallene viser at UBs andel ADM-årsverk i snitt er 31 %, eller 76 % dersom støttestillinger inkluderes, mens tilsvarende andeler for fakultetene (unntatt UMAK) hhv ligger i intervallene 15-28 % og 22-30 %. Den valgte modellen slår derfor – relativt sett – ekstra uheldig ut for en enhet som UB.

Ny husleieordning

Ny husleieordning ble innført fra 2018. Ordningen innebærer at enhetenes husleiebevilgning kun utgjør 90 % av husleiekostnaden (mot tidligere 100 %). For UB slo dette dramatisk ut, med en reduksjon i basisbevilgning på hele 2,8 mill kroner eller 2,4 %. For 2021 utgjør denne forskjellen 3,3 millioner kroner.

Iht arealoversikt vedlagt revidert disponeringsskriv for 2019 (ePhorte 2017/5644-34) disponerer UB 6,83 % av det samlede areal som UiT disponerer, og har tilsvarende andel (6,79 %) av samlet husleie.⁸

UBs husleie tilsvarer 35 % av generell basisbevilgning til lønn og drift (22 % dersom litteraturbevilgningen⁹ medregnes). Siden UB ikke mottar resultatmidler, gjelder samme andeler for UBs totale bevilgning.

UB har høyest andel av alle fakulteter/enheter målt i forhold til total bevilgning, jf tabell 3 nedenfor. Tabellen viser fakultetenes husleie, sortert etter husleieandel i prosent av total bevilgning. Det er stor variasjon i andelene. UB høyest andel (22 %), med UMAK som nr to med 20 %. Av fakultetene har Jur-fak og HSL lavest husleie relativt sett. Administrasjonen har en andel på 9 %.

Tabell 3		
	2019-tall	
Fak/enhet	Husleie (hele tusen)	Husleie i % av total bev
UB	30 602	22 % (35 % ¹⁰)
UMAK (Kunst+TMU)	22 582	20 %
Avd. bygg & eiendom (BEA)	4 090	18 %
IVT-fak	24 221	16 %
NT-fak	38 854	16 %
BFE-fak	33 659	14 %
Helsefak	91 126	13 %
HSL-fak	45 255	10 %
Administrasjonen	33 979	9 %
Jurfak	4 725	6 %

⁸ Tallene i arealdokumentet er i ettertid noe korrigert pga feil

⁹ Litteraturbevilgningen er fra 2021 tildelt som spesiell basis, men var i 2019 en del av generell basis

¹⁰ 35 % dersom litteraturmidlene holdes utenom, jf avsnitt ovenfor

Pga den høye andelen husleien utgjør av generell basis/total bevilgning, er UB og UMAK de enheter som i sterkeste grad er rammet av ny husleieordning, og dermed også rammes hardest av årets høye økning i satsene.

UB har også svært høy husleie pga stort studentareal.

Samlet reduksjon

Som redegjort for ovenfor, har flere forhold de siste 5-6 årene påvirket UBs økonomi negativt, i form av redusert basisbevilgning: ABE-kutt fra 2015, endret internhusleieordning, etablering av administrative fellestjenester (ADM2020) og videreført ABE-kutt i 2019-2021.

Tabell 4 nedenfor viser de samlede reduksjonene:

Tabell 4		
Reduksjoner i basisbevilgning UB	Inkl husleiebev	Uten husleiebev
ABE-kutt 2015-2018	3 026	3 026
ABE-kutt 2019-2021	2 686	2 686
Redusert husleiebevilgning 2018-2021	4 137	0
ADM 2020 – nettokostnad 2019	1 238	1 238
Sum	11 087	6 950
Basisbevilgning 2016	94 839	62 338
Reduksjon i prosent av basisbevilgning 2016	12 %	11 %

Samlet netto reduksjon utgjør til sammen 11,087 millioner kroner, eller 12 %, i forhold til basisbevilgning i 2016. Holdes husleiebevilgning utenfor, utgjør reduksjonen 6,95 millioner kroner eller 11 %. Regulert for lønns- og prisvekst innebærer disse kuttene en realreduksjon i basisbevilgninga på 9-10 % i tillegg til det som ble lagt til grunn for bemanningsplanen som ble vedtatt i 2015. Til sammen er UBs økonomi svekket med vel 13 millioner kroner eller 12-13 % siden 2015.

Reduksjonene i basisbevilgning har i sin helhet rammet driftsbudsjettet, litteraturbudsjettet har vært skjermet.

Budsjettbalansen er fra 2021 ytterligere svekket med vel 2 %, ved at husleien er økt med 9 %, mens pris- og lønnskompensasjon i basisbevilgningen bare er 2 %. Forskjellen mellom 2 og 9 % økning i husleie utgjør for UBs del i overkant av 2 millioner kroner.

I tillegg kommer at UB av eget tiltak har besluttet å styrke litteraturbudsjettet ved å benytte mer av midlene fra UNN (ref Avtale UiT-UNN om bibliotek tjenester, ePhorte 2016/1636) til litteratur og tilsvarende mindre til drift. Det innebærer at UNN-midlene i dag finansierer knapt 1 årsverk, mens de inntil 2017 finansierte 2,5 årsverk, uten at stillingene samtidig har falt bort. I 2017 og 2018 finansierte UNN-midlene 1,5 årsverk.

En stilling (1 årsverk) var også tidligere finansiert over litteraturmidle. Dette opphørte fra 2018 i samband med at stillingsinnehaver sluttet.

Budsjettbalanse

Budsjettbalanse er søkt opprettholdt ved ytterligere begrensninger i bemanning og sterkt reduserte driftsmidler pr årsverk. Dessuten har UB redusert sin husleie ved å legge ned Lærerutdanningsbiblioteket i Mellomvegen.¹¹ Men dagens rammer resulterer likevel i et årlig driftsunderskudd på rundt 3-4 millioner kroner eller om lag 3 %.

Avsetninger var planlagt benyttet til tiltak for myk omstilling til lavere bemanning. Pga sentral omdisponering av avsetninger ble ikke dette mulig, da UB etter omdisponeringen ikke har ubundne avsetninger.

UBs virksomhet består vesentlig av daglig drift. Tjenestetilbudet har hittil vært forsøkt opprettholdt, men som man vil vise i det følgende har den økonomiske situasjonen allerede effekter på vårt tjenestetilbud. Ytterligere kutt i bemanning vil medføre ytterlige kutt i tjenestetilbudet.

Bibliotekdirektørens vurdering er at fordeling av kuttene har gitt urimelige utslag for UB. Både fordelingen av ABE-kuttet og ADM2020-kuttet har rammet, og rammer, enheter med stor andel teknisk-administrativt personale uforholdsmessig hardt. Typisk gjelder dette UB og UMAK. Som beskrevet ovenfor, viser en gjennomgang at UBs husleie tilsvarer 35 % av UBs basisbevilgning (22 % dersom litteraturbevilgningen inkluderes). Dette er en svært høy andel sammenlignet med andre enheter (jf tabell 3). En konsekvens av dette er at UB (og UMAK) er de enheter som i sterkest grad er rammet av den nye husleieordningen, og dermed også rammes hardest av årets (2021) høye økning i satsene.

I samband med nytt lærerutdanningsbygg valgte bibliotekdirektøren å innplassere det gamle LU-biblioteket i eksisterende bibliotekarealer i Breivika, ved fortetting både i samlingsareal og kontorareal, i stedet for å kreve arealer i nybygget. Dette var bevisst handling for å bedre økonomien. Det kom derfor som en stor overraskelse da regler/praksis ble endret, slik at husleiebevilgningen også ble redusert når arealreduksjonen skyldtes strukturelle endringer i UiTs bygningsmasse.

Konsekvenser for tjenestetilbud

Bibliotekdirektøren har gjennomført en enkel kartlegging på alle avdelinger ved Universitetsbiblioteket, og presenterer her de vesentligste konsekvensene av UBs svekkede økonomi på kort sikt.

Konsekvensene kan grupperes i følgende kategorier:

- Nedskjæringer/oppsigelser på litteratur
- Redusert aktivitet/kvalitet på eksisterende tjenester
- Redusert utviklingsaktivitet/nye tjenester

¹¹ Dette medførte imidlertid også redusert husleiebevilgning, noe som kom uventet på UB

Litteratur

Det ble for 2021 gjennomført faktiske oppsigelser og kutt i litteraturtilbudet tilsvarende 5,4 millioner kroner. Med bakgrunn i dette er det for 2021 ikke rom for nytegning av abonnement, brukerstyrte innkjøpsmodeller (PDA), og det er begrenset handlingsrom for innkjøp av bøker sammenlignet med tidligere år, ettersom bokbudsjettet er tatt ned med 1 million kroner. Dette er en tjenestereduksjon som allerede påpekes fra både studenter og forskere.

Tap av inntekt medfører at litteraturporteføljen må nedskaleres ytterligere i tiden som kommer på grunn av valutasvingninger, som har ført til store negative fordringer, og høy prisstigning. Til nå har man klart å begrense kuttene til mindre ressurser, men ytterligere nedskjæringer vil medføre oppsigelse og/eller oppsplittelse av større avtaler. Dette vil få store konsekvenser og resultere i et dårligere tilbud til studenter og ansatte ved UiT. Videre vil overgangen til OA (Open Access) på kort sikt medføre at det betales både for abonnement og for publisering. Det vil si at dagens litteraturbudsjett ikke er rigget for å dekke denne overgangen fullt ut.

Redusert aktivitet/kvalitet på eksisterende tjenester

Redusert bemanning og reduserte driftsbevilgninger får konsekvenser både i form av redusert aktivitet og måten tjenestene utføres på. Bemanningssituasjonen har medført en større grad av selvbetjening i bibliotekene og påfølgende mindre direkte veiledning og søkehjelp. Dette svekker både studentenes læring når det gjelder bruk av bibliotekressursene, og den kvalitative utnyttelsen av disse ressursene.

Håndteringen av koronasituasjonen, med økt vektlegging av digital undervisning, har medført et betydelig etterslep på tjenester fra filmstudio – opptak av video og utvikling av annet digitalt innhold til kurs og emner. Det er nå inntil 6 ukers ventetid for å få utført tjenester fra filmstudio, og UB har ingen mulighet til å oppskalere tjenesten med dagens ressursituasjon.

Når det gjelder UBs kurs- og undervisningstilbud har bemanningssituasjonen også konsekvenser. Nedbemanning har ført til lengere ventetid på etterspurte kurs og individuell rådgivning. Fra årene 2018 og 2019 er erfaringen at tilbud om workshops rettet mot hele fagmiljø blir godt mottatt. For fagmiljø som eksplisitt har bedt om slike tilbud, har UB også i 2020 klart å møte etterspørselen, men det har ikke vært kapasitet til å gå proaktivt ut med slike tilbud.

Større belastning på gjenværende personale fører i tillegg til at eksisterende prosjekt ikke har den framdriften en kunne ønske. Dette gjelder særlig arbeid med digitale flater og tjenester, et felt der det er en reduksjon i bemanning på ett årsverk.

Nedbemanningen i tråd med vedtatt bemanningsplan gjør også at UB er sårbar innen områdene digitalisering og eldre samlinger. En direkte konsekvens er at UB vil miste kompetanse på etterbehandling og fargebehandling av digitalisert materiale, behandling av kontaminert materiale, og behandling av skadedyr. UB vil i liten grad kunne gjennomføre større digitaliseringsprosjekter og bidra til å digitalisere egne samlinger for bevaring og åpen tilgjengeliggjøring. Begrenset bemanning gjør at man allerede er i en situasjon hvor verdifull litteratur står uordnet og uregistrert i magasinene, og dermed er utilgjengelig. I noen tilfeller har UB også materiale som det ikke er kapasitet til å rense, noe som vil føre til at materialets tilstand forringes over tid.

Nedskalering av driftsbudsjettet medfører at en ikke kan kjøpe inn nødvendig utstyr for aktuelle digitaliseringsoppdrag. Som en nødløsning arbeides det kontinuerlig med å få på plass samarbeid med

Nasjonalbiblioteket som en alternativ løsning, men også dette begrenses av kostnadsproblematikk ettersom unikt materiales skjøre tilstand, og verdi, setter omfattende krav til trygg oppbevaring og transport.

UB har før inndragning av avsetninger kunnet sette av midler til oppgradering av særlig studentenes læringsareal i de ulike byggene. Denne muligheten er nå borte, og det er svært vanskelig å gjøre selv de minste tiltak på dette området, noe som påvirker studentenes trivsel i biblioteklokalene i særlig stor grad, men som også utgjør en forringelse av de ansattes arbeidsmiljø.

Redusert utviklingsaktivitet/nye tjenester

Innenfor utviklingsarbeid er det særlig bemanningssituasjonen som påvirker negativt. Det er for få personalressurser til å kunne starte egne prosjekt for utvikling av nye tjenester, til å gå inn med deltakelse i utviklingsprosjekter initiert av andre, og for liten fleksibilitet til å rekruttere nødvendig kompetanse.

Et konkret eksempel er at UB ikke har ressurser til å utvikle og gjennomføre et tilbud om påbygging/fordypning for vitenskapelig ansatte som allerede har universitetspedagogisk basiskompetanse, men som arbeider videre med tanke på opprykk/merittering.